

De Økonomiske Råd
Formandskabet

KAPITEL I **AKTUEL ØKONO-** **MISK POLITIK**

KAPITEL I

AKTUEL ØKONOMISK POLITIK

I kapitlet rapporteres formandskabets vurderinger og anbefalinger til den økonomiske politik. Disse tager udgangspunkt i rapportens kapitel II og III og tidligere analyser fra formandskabet.

Formandskabet vurderer, at det er fornuftigt at rulle hjælpepakker og låneordninger tilbage, at finanspolitikken samlet set bør strammes i forhold til det planlagte, og at der fortsat ikke er et aktuelt behov for indgreb på boligmarkedet.

Regeringen har fremlagt et reformudspil, som blandt andet indeholder en række tiltag på arbejdsmarkedsområdet. Der er tale om strukturpolitiske tiltag, der ikke bør begrundes med, at der aktuelt er et kapacitetspres på arbejdsmarkedet.

Omkostningerne ved at opnå klimalovens målsætninger minimeres ved at annoncere en ensartet beskatning af alle nettoudledninger af drivhusgasser hurtigt og troværdigt.

AKTUEL ØKONOMISK POLITIK

I dette kapitel afrapporteres formandskabets vurderinger og anbefalinger relateret til den økonomiske politik. Tiltagene er inddelt i følgende overordnede emner:

- Covid-19 og hjælpepakker
- Finanspolitik
- Boligmarkedet
- Underskudsgrænse og 2030-plan
- Arbejdsmarkedet og regeringens reformudspil
- Infrastruktur og uddannelser
- Klimapolitik

Kapitlet behandler den aktuelle epidemi- og konjunktursituation, ...

I den første del af kapitlet behandles den økonomiske håndtering af den aktuelle epidemi- og konjunktursituation. Formandskabet vurderer, at det er fornuftigt at rulle hjælpepakker og låneordninger tilbage, at finanspolitikken samlet set bør strammes i forhold til det planlagte, og at der fortsat ikke er et aktuelt behov for indgreb på boligmarkedet.

... regeringens reformudspil og aftaler om infrastruktur og uddannelser ...

I den anden del af kapitlet afrapporteres vurderinger og anbefalinger relateret til strukturelle emner. Regeringen har fremlagt et reformudspil, som blandt andet indeholder en række tiltag på arbejdsmarkedsområdet. Der er tale om strukturpolitiske tiltag, der ikke bør begrundes med, at der aktuelt er et kapacitetspres på arbejdsmarkedet. I afsnittet om infrastruktur og uddannelser diskuteres de nyligt indgåede aftaler om infrastrukturplan og udflytning af uddannelser.

... samt klimapolitikken

I kapitlets anden del berøres også klimapolitikken. Hovedbudskabet er, at omkostningerne ved at opnå klimalovens målsætninger minimeres ved at annoncere en ensartet beskatning af alle nettoudledninger af drivhusgasser hurtigt og troværdigt. Omkostningerne forøges, hvis enkelte erhverv friholdes, hvis der gives utilstrækkelig støtte specifikt til negative udledninger, eller hvis andre støtteordninger får en betydende rolle i den grønne omstilling i stedet for en ensartet drivhusgasbeskatning.

COVID-19 OG HJÆLPEPAKKER

Der bør sikres et beredskab til håndtering af opblussen af covid-19

Der er aktuelt lave smittetal og få indlagte med covid-19. Det er blandt andet på den baggrund, at covid-19 ikke længere betegnes som en samfundskritisk sygdom. Det er dermed aktuelt sundhedsmyndighedernes vurdering, at epidemien er under kontrol i Danmark. Der er dog en risiko for, at epidemien kan blusse op igen fra tid til anden. Det kan eksempelvis ske, hvis vaccinerne beskyttende virkning af sig selv aftager over tid, eller hvis der opstår nye virusvarianter, som nedsætter effektiviteten af de eksisterende vacciner. Formandskabet deler vurderingen fra *Ekspertgruppen om en langsigtet strategi for et genåbnet Danmarks* om, at der bør være et skalerbart beredskab, som kan sættes i kraft, hvis der skulle opstå et behov for en fornyet indsats i forbindelse med den igangværende pandemi.¹

Fornuftigt at rulle hjælpepakkerne tilbage

Hjælpepakkerne var stabiliserende for dansk økonomi i starten af epidemien i 2020, men hjælpepakkerne kom med en potentiel bivirkning i form af reduceret dynamik i dansk erhvervsliv. Da de udbredte nedlukninger mindskede mulighederne for aktivitet, var tabet af dynamik formentligt beskedent i starten af epidemien. I takt med at nedlukninger er rullet tilbage, og alle erhverv kan genåbne i fuldt omfang, er der igen mulighed for, at der kan ske re-allokering af produktionsfaktorer i normalt omfang. Det må således ventes, at problemerne med manglende dynamik afledt af hjælpepakker vil være større, hvis hjælpepakkerne fastholdes i den nuværende situation. Det er derfor hensigtsmæssigt, at det er aftalt ikke at forlænge hovedparten af de eksisterende hjælpepakker ud over den 30. september.

Likviditets- og låneordninger bør afvikles som planlagt

Til at supplere de forskellige kompensationsordninger blev der også indført en række likviditets- og låneordninger. I første runde blev betalingsfrister for moms og A-skat forlænget, og de forlængede kredittider blev suppleret med forskellige låneordninger. Efter betalingsfristerne for moms og A-skat gradvist blev normaliseret, blev det tilbudt virksomhederne, at de kunne låne de udskudte skatter og den moms, de skulle betale. Dette blev gjort for at forhindre, at mange virksomheder samtidigt stod over for at skulle tilbagebetale betydelige beløb på kort tid. I september 2021 blev der indført endnu en forlængelse af tilbagebetalingsfristerne. Der er givet en kort forlængelse af kredittiden, hvor der ikke skal betales rente, hvorefter virksomhederne kan fordele tilbagebetalingen over to år fra april 2022. I denne to års periode skal virksomhederne dog betale renter, hvis de fortsat vil anvende den statslige

---

1) Ekspertgruppens vurderinger og anbefalinger er samlet i rapporten *Hverdag med øget beredskab*, september 2021.

finansiering. Renteniveauet giver incitament til at overgå til privat finansiering på markedsvilkår, hvilket er hensigtsmæssigt.

FINANSPOLITIK

Finanspolitikken bør strammes ift. det planlagte, ...

Aktiviteten er vendt hurtigt tilbage i dansk økonomi ovenpå tilbageslaget i forbindelse med pandemien, og der er udsigt til, at økonomien bevæger sig ind i en højkonjunktur med en udvidelse af beskæftigelsesgap på ca. 1 pct.point fra 2019 til 2022. Regeringens forslag til finanslov for 2022 indebærer en finanspolitisk lempelse fra 2019 til 2022 på ca. ½ pct. af BNP. Den forventede udvidelse af beskæftigelsesgap fra 2019 til 2021 taler isoleret set for, at finanspolitikken bør være strammere i 2022 end i 2019, jf. kapitel II. Vurderet alene ud fra den aggregerede situation på arbejdsmarkedet ville det tilsige en opstramning på godt ½ pct. af BNP i forhold til den planlagte politik.

... f.eks. ved at "krigskassen" ikke udmøntes, og BoligJobordningen afskaffes

Den nuværende situation, hvor store dele af verdensøkonomien fortsat præges af pandemien, og hvor aktiviteten i dele af dansk økonomi fortsat er langt under niveauet fra 2019, taler imidlertid for en vis tilbageholdenhed med for store finanspolitiske opstramninger i 2022. Formandskabets vurdering er, at finanspolitikken i 2022 bør strammes, så aktivitetsvirkningen i forhold til 2019 bevæger sig i retning af at være neutral for væksten, fremfor at have en lempelig virkning, som der aktuelt er lagt op til. En opstramning af finanspolitikken bør så vidt muligt tage højde for den heterogenitet, der fortsat er på tværs af brancher. Det bør derfor tilstræbes, at aktiviteten i særlig grad dæmpes i de brancher, der oplever det største kapacitetspres. Et konkret element i en stramning af finanspolitikken kan være at afskaffe BoligJobordningen. Samtidig er det vigtigt, at de afsatte reserver til håndtering af udfordringer i lyset af covid-19 ("krigskassen") ikke udmøntes, med mindre smittesituationen forværres markant.

BOLIGMARKEDET

Vigtig at adskille struktur- og konjunkturforsyn

Udviklingen på boligmarkedet har påkaldt sig stor opmærksomhed det seneste år, og der har været en diskussion angående behovet for indgreb. Det er i den forbindelse væsentligt at skelne mellem tiltag, der adresserer strukturelle forhold på boligmarkedet (f.eks. hensynet til ulighed) og tiltag, der adresserer konjunkturrelle udfordringer (f.eks. bobletendenser). Reformen bør baseres på grundige, strukturelle overvejelser snarere end være motiverede af en periode med høje prisstigninger. Det er ligeledes væsentligt at notere sig, at finansiel regulering

grundlæggende er af strukturel karakter, ligesom reguleringen har samfundsøkonomiske omkostninger i form af lavere økonomisk aktivitet. Disse omkostninger bør vejes op mod de gavnlige virkninger af tiltagene.

Ikke et akut behov for indgreb på boligmarkedet

Den seneste udvikling på boligmarkedet peger i retning af en afdæmpning af både aktivitet og prisstigninger, og meget taler for, at en del af de høje prisstigningstakter det seneste år kan tilskrives midlertidige, coronarelaterede forhold. Samtidig er boligbyrden på landsplan på et lavt niveau, der er ikke tegn på en forøgelse af belåningsgraden blandt husholdningerne, og husholdningernes renterisiko er formindsket betydeligt de seneste år. Som en gennemsnitsbetragtning er danske husholdninger derfor godt rustede til at kunne imødegå eventuelle prisfald. Det betyder imidlertid ikke, at der ikke er husholdninger, der vil komme i problemer ved rentestigninger og/eller prisfald, men for nuværende tyder det ikke på, at det vil blive et problem for hverken den makroøkonomiske eller finansielle stabilitet. Formandskabet vurderer derfor fortsat, at der ikke er et akut behov for at gribe ind i prisdannelsen på boligmarkedet. Situationen kan dog vende og bør derfor fortsat følges nøje den kommende tid.

UNDERSKUDSGRÆNSE OG 2030-PLAN

Underskudsgrænse på 1 pct. og et saldomål på -½ pct. i 2030 er økonomisk ansvarligt

Formandskabet har tidligere vurderet, at der er gode argumenter for at sænke budgetlovens underskudsgrænse til 1 pct. Givet de gunstige udsigter for de offentlige finanser på længere sigt, jf. kapitel III, vurderes det at være økonomisk ansvarligt at sænke underskudsgrænsen til 1 pct. Vurderingen har baggrund i, at der frem mod 2030 er udsigt til en demografisk betinget stigning i de offentlige underskud. En lavere underskudsgrænse vil alt andet lige give større forskel mellem den lovfastede underskudsgrænse og den forventede saldoudvikling ved uændret politik. Den større forskel vil mindske risikoen for, at det bliver nødvendigt at gennemføre uhensigtsmæssige opstramninger i tilfælde af ændringer i skøn. En lavere underskudsgrænse vil samtidig give bedre mulighed for at lempe finanspolitikken, hvis der opstår behov for det i forbindelse med et konjunkturmæssigt tilbageslag. En lavere underskudsgrænse vil også gøre det meningsfuldt at erstatte det nuværende mellemfristede mål om strukturel balance i 2030 med et mål om underskud på eksempelvis ½ pct. af BNP. Det vurderes at være økonomisk ansvarligt med en underskudsgrænse på 1 pct. og et mellemfristet saldomål på -½ pct., men den mellemfristede saldomålsætning er grundlæggende et politisk valg, så længe der er troværdighed om finanspolitikken.

Ny 2030-plan kan understøtte troværdigheden

En lavere underskudsgrænse kan opfattes som et signal om mindre troværdighed i finanspolitikken. For at understøtte troværdigheden opfordres regeringen til at fremlægge en ny mellemfristet plan. En mellemfristet plan, der går til 2030, vil give grundlag for den overordnede prioritering, eksempelvis på skatte-, velfærds- og klimaområdet. En 2030-plan vil indeholde regeringens bud på en ny mellemfristet saldo-målsætning og illustrere en tilhørende saldoprofil frem mod 2030. Regeringen kan med fordel samtidig afslutte den evaluering af den danske budgetlov, der er blevet udskudt ad flere omgange. Udskydelsen er u hensigtsmæssig, da der er behov for en evaluering af loven på flere punkter, jf. De Økonomiske Råds formandskab (2019b) samt De Økonomiske Råds formandskab (2021a).

ARBEJDSMARKEDET OG REGERINGENS REFORMUDSPIL

Nyt reformudspil fra regeringen

Regeringen har fremlagt reformudspillet *Danmark kan mere I*. Der er to hovedelementer i udspillet. Det ene er ekstra midler til uddannelsesområdet, forskning og grøn omstilling, som primært skal finansieres af en reduktion i erhvervsstøtteordningerne. Det andet er en række tiltag på arbejdsmarkedsområdet, særligt i dagpengesystemet, der har til formål at få flere i arbejde. Udspillet er fuldt finansieret og vil ifølge regeringen øge den strukturelle beskæftigelse med i alt ca. 10.500 fuldtidspersoner i 2030, heraf primært blandt nyuddannede. Udspillet opvejer dermed samlet set omtrent de negative strukturelle effekter på beskæftigelsen af aftalen om *Ny ret til tidlig pension* fra efteråret 2020.

Ekstra midler til uddannelse, forskning og grøn omstilling betinges af besparelser på erhvervsstøtten

Udspillet finansieres i høj grad via besparelser på erhvervsstøtten, der ikke er præciserede. Det er derfor positivt, at det fremgår af udspillet, at rammen til uddannelse, forskning og grøn omstilling er betinget af, at der besluttet konkret finansiering på baggrund af anbefalinger fra en ny ekspertgruppe for fremtidig erhvervsstøtte. Hvis det ikke kan sandsynliggøres, at en erhvervsstøtteordning retter op på konkrete markedsfejl, vil det fagøkonomisk være velbegrunderet at fjerne ordningen.

Strukturpolitiske tiltag bør ikke motiveres med konjunkturbetings

Der er aktuelt et betydeligt pres på arbejdsmarkedet, hvilket har affødt en diskussion om behovet for at gennemføre tiltag til at afhjælpe dette. Grundlæggende reformer rettet mod at øge det effektive arbejdsudbud, eksempelvis i form af reformer af dagpenge- og kontanthjælpssystemet, bør baseres på grundige strukturelle overvejelser og bør ikke være motiveret af konjunkturbetingede rekrutteringsudfordringer. Hvis et tiltag af strukturmæssige årsager vurderes at være hensigtsmæssigt, kan timingen af ændringerne ideelt set bidrage til at stabilisere den konjunkturmæssige situation.

Regeringens udspil har begrænset effekt på kort sigt

Næsten alle initiativerne i regeringens udspil har karakter af strukturpolitiske tiltag, der ikke er specifikt målrettet det aktuelle kapacitetspres på arbejdsmarkedet. Den eneste undtagelse er forslaget om en midlertidige jobpræmie for kontanthjælpsmodtagere i 2023. Hovedparten af tiltagene rettet mod arbejdsmarkedet har desuden først effekt fra 2023, og de bidrager derfor ikke nævneværdigt til at dæmpe presset på arbejdsmarkedet på kort sigt.

Lavere beløbsgrænse bør overvejes

Et område, der ikke indgår i regeringens udspil, er muligheden for at tiltrække udenlandsk arbejdskraft. Udenlandsk arbejdskraft bidrager til at mindske konsekvenserne på dansk økonomi af konjunkturudsving, og det er hensigtsmæssigt at overveje mulighederne for at tiltrække yderligere udenlandsk arbejdskraft i den aktuelle situation. Formandskabet har tidligere vurderet, at der er gode argumenter for at sænke beløbsgrænsen. En lavere beløbsgrænse kan øge indvandringen af højt kvalificeret arbejdskraft fra ikke-EU-lande strukturelt. Beløbsgrænsen kan eventuelt gøres betinget af konjunktursituationen.

I det følgende kommenteres på udvalgte initiativer i regeringens reformudspil.

Reformer af dagpengesystemet

Ændrede dagpengesatser for dimittender og personer med stærk beskæftigelses-historik

Regeringen foreslår en række ændringer i dagpengesystemet. I forslaget sænkes dimittendsatsen for ikke-forsørgere, og dimittenders ordinære dagpengeperiode reduceres fra to til et år. Til gengæld hæves den maksimale dagpengesats i de første tre måneder af dagpengeperioden for personer, der har været i beskæftigelse i to ud af de seneste tre år og betalt til en a-kasse i fire år.

Afvejning mellem beskæftigelse og forsikring hhv. matchkvalitet

Indretningen af dagpengesystemet samt den aktive indsats overfor dagpengemodtagere indebærer en afvejning mellem på den ene side reducerede incitamenter til at tage et job hurtigt, hvilket øger antallet af ledige på et givent tidspunkt, og på den anden side forbedret ledighedsforsikring og forbedret matchkvalitet på arbejdsmarkedet.

Forslaget påvirker ledigheds-forsikringen, ...

Regeringens forslag mindsker dagpengesystemets forsikringsfunktion for dimittender og øger forsikringsfunktionen for tidligere beskæftigede, der har betalt til a-kasse gennem flere år. Det sidste sker via et beskæftigelsestillæg, der øger dagpengesatsen de første tre måneder af en ledighedsperiode. Ved at betinge den forhøjede dagpengesats på tidligere beskæftigelse, målrettes tillægget til ledige med højere arbejdsmarkedstilknytning, som alt andet lige må forventes at vende relativt hurtigere tilbage til beskæftigelse. Da forhøjelsen tilmed kun gæl-

der de første tre måneder af dagpengeperioden, mindskes den negative incitamentspåvirkning af den forøgede forsikringsfunktion. Dette var grundlaget for, at formandskabet i De Økonomiske Råds formandskab (2014) analyserede og anbefalede en lignende ordning med højere ydelse i begyndelsen af dagpengeperioden, dog med et stærkere beskæftigelseskrav (2 år og 9 måneder ud af seneste 3 år) og med skattefinansiering.

... beskæftigelsen ...

En lavere dagpengesats og kortere dagpengeperiode øger lediges incitament til hurtigt at finde beskæftigelse. Ifølge regeringen øger forslaget om lavere dagpengesats og -periode for dimittender beskæftigelsen med ca. 8.000 fuldtidspersoner. Omvendt sænker forslaget om et beskæftigelsestillæg beskæftigelsen med ca. 1.000 fuldtidspersoner. Der er indikationer af, at øgede økonomiske incitamenter får dimittender hurtigere i job. Ahle og Skafte-Larsen (2019) peger på, at en reduktion i dimittendsatsen i 2017 for ikke-forsørgere betød, at de kom hurtigere i beskæftigelse i forhold til forsørgere, der havde uændrede incitamenter. Analyser i forbindelse med dagpengekommissionen peger endvidere på, at afgangsafærden fra dagpenge hos dimittender ikke adskiller sig nævneværdigt fra øvrige dagpengemodtagere.

... og
matchkvaliteten på
arbejdsmarkedet

Ved at øge incitamentet til at bruge længere tid på at finde det rette job, bidrager dagpengesystemet til at forbedre matchet mellem arbejdsgivere og ledige, hvilket kan øge produktiviteten, jf. f.eks. Farooq mfl. (2020). Regeringens forslag må dermed forventes at forringe matchkvaliteten blandt dimittender og forbedre matchkvaliteten blandt personer, der tidligere har været i beskæftigelse.

Forringet
matchkvalitet kan
have negative
konsekvenser for
produktiviteten, ...

En forringet matchkvalitet blandt dimittender kan have særligt store konsekvenser for produktiviteten, hvis det første job efter endt uddannelse har betydning for resten af arbejdslivet. Der findes evidens for, at en lav startløn i det første job øger sandsynligheden for også at være i et lavtlønsjob eller i ledighed fremover, jf. Clark og Kanellopoulos (2013), Cappellari og Jenkins (2008) og Stewart (2007). Det kan skyldes, at et lavtlønsjob sender et signal om lav produktivitet til fremtidige arbejdsgivere, eller at incitamentet til at fortsætte med at søge efter et bedre job mindskes, når først man er kommet i beskæftigelse. Omvendt peger en nyere litteratur på, at et lavtlønsjob sammenlignet med ledighed kan *forbedre* de fremtidige indkomst- og beskæftigelsesmuligheder på trods af signalet om lav produktivitet, da man ved at være i beskæftigelse tilegner sig egenskaber, der er attraktive for en fremtidig arbejdsgiver, jf. Cai mfl. (2018), Fok mfl. (2015) og Cai (2014). Dansk evidens peger eksempelvis på, at vikararbejde øger sandsynligheden for efterfølgende ordinær beskæftigelse og øger matchkvali-

teten målt ved lønniveauet, jf. Jahn og Rosholm (2014). Effekten gælder særligt indvandrere og personer med svagere beskæftigelseshistorik. Tyske studier peger også på, at effekten særligt gælder langtidsledige og ufaglærte, jf. Knabe og Plum (2013). Da dimittender ikke tilhører disse grupper, peger litteraturen samlet set på, at en forringet matchkvalitet blandt dimittender kan have negative konsekvenser for produktiviteten.

... mens et forbedret uddannelsesvalg kan øge produktiviteten

Det kan omvendt forbedre produktiviteten, hvis den lavere dagpenge-sats og -periode for dimittender ændrer unges uddannelsesvalg til fordel for uddannelser med bedre beskæftigelsesudsigter. Samlet set er det derfor usikkert, om forslaget forbedrer eller forværrer produktiviteten.

Nytteindsats

Regeringen foreslår at betinge offentlig forsørgelse på en 37-timers arbejdsuge

Regeringen foreslår at indføre et krav om, at borgere med et integrationsbehov skal deltage med en 37-timers arbejdsuge for at modtage fuld offentlig forsørgelse. Kravet gælder i første omgang en målgruppe på 20.000 personer, som består af nytilkomne og personer, som har været i kontanthjælpsystemet i tre ud af fire år, og som hverken har bestået en indledende danskprøve eller 6. klasse. Tiden skal som udgangspunkt bruges i "nytteindsats", som består af opgaver hos en offentlig arbejdsgiver, der ellers ikke vil blive løst, f.eks. ren- og vedligeholdelse af strande og skove. Ifølge regeringen øger initiativet den strukturelle beskæftigelse med 250 fuldtidspersoner. Det er positivt, at det fremgår af udspillet, at initiativet skal evalueres indenfor tre år. Fokus på opfølgning og evaluering bør være standard ved udspil og indsatser.

Ingen god evidens for at nytteindsats øger beskæftigelsen for målgruppen, ...

En aktiv indsats overfor ledige kan potentielt set bidrage til at motivere, hjælpe og opkvalificere ledige til en overgang til beskæftigelse. Der findes dog ikke god evidens for, at nytteindsats øger beskæftigelsen for udspillets målgruppe. En kvalitativ evaluering af nytteindsatsen indført med kontanthjælpsreformen fra 2013 for unge uddannelsesparate kontanthjælpsmodtagere viste positive effekter på beskæftigelsen, jf. Damvad (2015). I regeringens udspil er der dog tale om en målgruppe med svagere beskæftigelseshistorik, der må formodes at have større sprog-, helbreds- eller kvalifikationsmæssige udfordringer. Regeringens forslag indebærer et lavere ydelsesniveau for personer, der ikke deltager fuld tid i arbejdsugen. Ny dansk forskning peger på, at mindsket kontanthjælp til flygtninge og sammenførte familier ikke har en positiv betydning for beskæftigelsen, jf. Foged mfl. (2020). Det kan indikere, at økonomiske incitamenter som den foreslåede nytteindsats ikke kan forventes at øge beskæftigelsen for den berørte gruppe.

... men evidens for at dansk-undervisning øger beskæftigelsen

Foged mfl. (2020) peger derimod på, at obligatorisk danskundervisning har en varig positiv effekt på både indkomst og sandsynligheden for beskæftigelse. Danskundervisning tæller med i den foreslåede 37 timers arbejdsuge. I det omfang initiativet øger deltagelsen i danskundervisning, kan der forventes en positiv beskæftigelseeffekt.

Risiko for negativ beskæftigelseeffekt ved besparelser på beskæftigelsesindsatsen

Regeringen foreslår, at initiativet finansieres gennem besparelser på den kommunale beskæftigelsesindsats. I udspillet er der lagt til grund, at disse besparelser kan opnås via nytænkning og forenkling af indsatsen. Det er risikabelt at basere finansieringen på potentielle, usikre produktivetsforbedringer i det offentlige. Den positive beskæftigelseeffekt ved initiativet er lille og usikker, og der er en risiko for, at besparelserne på den kommunale beskæftigelsesindsats medfører en negativ beskæftigelseeffekt af mindst samme størrelsesorden som den positive beskæftigelseeffekt.

Afskaffelse af modregning af partners indkomst i pension

Forslag om at afskaffe modregning i pension

I dag modregnes en partners indkomst i forskelligt omfang i kontanthjælps- og pensionssystemet (samt i boligstøtte og andre ydelser, der ikke er individuelle ydelser). Regeringen foreslår at gøre folke-, senior- og førtidspension uafhængige af arbejdsindkomsten fra en beskæftiget partner. Hensigten er at øge incitamentet til at arbejde efter pensionsalderen. Ifølge regeringen stiger beskæftigelsen med 1.650 fuldtids-personer, mens initiativet indebærer en årlig offentlig merudgift på 840 mio. kr. Forslaget vil også have fordelingsmæssige konsekvenser, men det fremgår ikke af udspillet, i hvilken retning de trækker.

Skatteopkrævning bør forvride så lidt som muligt

Hensyn til den samfundsøkonomiske effektivitet tilsiger, at opkrævning af et givet skatteprovenu alt andet lige bør ske sådan, at opkrævningen skaber færrest mulige forvridninger af aktiviteten i samfundet, herunder forvridninger af arbejdsudbudsbeslutningen.

Forslaget mindsker én forvridning, men øger en anden

Regeringens forslag om at afskaffe modregningen af partners indkomst i pension mindsker én type forvridning af arbejdsudbuddet, men øger samtidig en anden forvridning. Hvis en beskæftiget persons partner er på folke-, senior- eller førtidspension, sænker forslaget alt andet lige den beskæftigedes effektive marginalskat ved at arbejde. Dette øger alt andet lige arbejdsudbuddet. Hvis begge partnere derimod fortsat er på arbejdsmarkedet, øger forslaget alt andet lige deres forventede gevinst ved, at en af dem går tidligere på pension. Dette sænker alt andet lige arbejdsudbuddet. Den første, positive, effekt på arbejdsudbuddet må forventes at være størst, da der kun er begrænsede muligheder for at påvirke, om man kan komme på senior- og førtidspension, hvorfor den anden, negative, effekt kun gælder folkepension.

Permanent fradrag for virksomhedernes udgifter til forskning og udvikling på 130 pct.

Forslag om permanentgørelse af 130 pct. fradrag til FogU

Regeringen foreslår, at det midlertidige fradrag for udgifter til forskning og udvikling på 130 procent gøres permanent med et loft over skatteværdien af fradraget på 50 mio. kr. Hensigten er at øge incitamentet til at forske og udvikle.

Spillovereffekter kan begrunde et vist niveau af støtte til FogU ...

Det primære argument for at støtte forskning og udvikling gennem et fradrag eller andre ordninger er, at gevinsten for samfundet fra ny teknologi kan være større end den gevinst, som den enkelte virksomhed opnår ved at udvikle teknologien, jf. De Økonomiske Råds formandskab (2019c). Det kan f.eks. skyldes, at viden spredes fra udvikleren til andre virksomheder. Dermed er der fordele for samfundet ved at støtte forskning og udvikling. Undersøgelser fra andre lande bekræfter eksistensen af sådanne spillovereffekter, jf. Unger mfl. (2020) og Bloom mfl. (2019). Der er også tegn på, at der eksisterer spillovereffekter mellem danske virksomheder, som transmitteres gennem flytning af medarbejdere, jf. Parotta og Pozzoli (2012).

... men ikke nødvendigvis et fradrag på 130 pct.

Spillovereffekter kan begrunde et vist niveau af støtte til forskning og udvikling, men der savnes dokumentation for, at en forhøjelse af fradraget til 130 pct. er hensigtsmæssigt. For det første bør størrelsen af de gavnlige effekter holdes op imod det nuværende støtteniveau, som udover fradrag også er bestemt af anden støtte til forskning og udvikling. Der er imidlertid begrænset viden om størrelsen af de gavnlige effekter i Danmark, og det er usikkert, i hvor høj grad resultaterne fra andre og typisk større lande kan overføres til danske forhold.

Utilsigtede konsekvenser af fradraget

For det andet kan der være utilsigtede konsekvenser af at øge fradraget, og disse bør indgå i overvejelserne om, hvor stort fradraget skal være. Én udfordring kan være, at antallet af forskere ikke nødvendigvis øges som følge af et øget fradrag, hvorfor effekten på den samlede mængde af innovation i samfundet kan være begrænset, jf. Goolsbee (1998) og Romer (2000). Det kan skyldes, at de virksomheder, som får mest ud af fradragsforhøjelsen, tiltrækker forskere fra andre virksomheder, som dermed oplever lavere innovationskraft. Et andet problem opstår, hvis eksisterende virksomheder anvender støtten til at cementere deres markedsposition på bekostning af nystartede virksomheder, jf. Acemoglu mfl. (2017). Her kan støtte medvirke til at mindske virksomhedsdynamikken og konkurrencen. Endelig kan en udfordring ved et fradrag være, at virksomheder omklassificerer andre typer af investeringer som forsknings- og udviklingsinvesteringer for at få adgang til et højere fradrag. En sådan omklassificering vil lede til lavere skat-teindtægter, uden at det påvirker forsknings- og udviklingsindsatsen.

Højere topskat på kapital- og aktieindkomst er en afvejning mellem effektivitet og fordeling

Højere kapitalindkomstskat

Regeringen har foreslået at hæve beskatningen af aktieindkomst over 56.500 kr. samt loftet på topskat af kapitalindkomst i snæver forstand (renteindtægter mv.) fra 42 til 45 pct. Begge skattestigninger vil hæmme incitamentet til investering i den pågældende type aktiver; samtidig er de to skattesatser blandt de mest progressivt virkende i indkomstskattesystemet. I De Økonomiske Råds formandskab (2019a) blev den effektive reale beskatning af kapitalafkast i forhold til arbejdsindkomst vurderet. Med de anvendte beregningsforudsætninger var resultatet forskelligt for forskellige typer af aktieindkomst. For kapital, der investeres i mindre selskaber uden adgang til det internationale kapitalmarked, er den effektive beskatning i forvejen meget høj, og en stigning heri må formodes at medføre en større forvridding af investeringsbeslutningerne. I sidste ende er det rette niveau for beskatningen en politisk afvejning mellem effektivitets- og fordelingshensyn.

Statsfonde har en berettigelse, hvis – de løser konkrete markedsfejl

Etablering af Danmarks Investeringsfond

Regeringen foreslår at slå de tre eksisterende statsfonde Vækstfonden, Eksportkreditfonden og Danmarks Grønne Investeringsfond sammen i Danmarks Investeringsfond, hvor kapitalgrundlaget øges med yderligere knap 6 mia. kr. varigt. Det ekstra kapitalgrundlag og fondene i det hele taget har en samfundsøkonomisk berettigelse, hvis der kan påvises konkrete markedsfejl, som fondene løser, eksempelvis vidensspredningseksternaliteter eller imperfekte kapitalmarkeder. Der findes f.eks. belæg i den akademiske litteratur for, at der er friktioner i de finansielle markeder for eksportvirksomheder, jf. Amiti og Weinstein (2011), Manova (2013), Feenstra m.fl. (2014) og Antras og Foley (2015). Der bør tilvejebringes dokumentation for, at statsfonde kan løse sådanne markedsfejl, samt dokumentation for, at én stor statsfond kan være bedre til dette end de tre eksisterende fonde.

INFRASTRUKTUR OG UDDANNELSER

Infrastrukturplan

De analyserede projekter i den nye infrastrukturaftale er samfundsøkonomisk rentable

Der blev i juni 2021 indgået en aftale om en ny infrastrukturplan, der indeholder betydelige infrastrukturinvesteringer i de kommende årtier. I politiske beslutninger om infrastruktur indgår overvejelser om såvel den samfundsøkonomiske forrentning som fordelings- og miljømæssige effekter. På baggrund af regeringens beregninger vurderes planen at være hensigtsmæssig fra et samfundsøkonomisk synspunkt. De større, analyserede projekter i planen har en fornuftig samfundsøkonomisk forrentning. Dog er der endnu ikke foretaget samfundsøkonomiske beregninger for alle projekterne, og den endelige politiske stillingtagen afventer disse analyser. Den samfundsøkonomiske rentabilitet bør vurderes ved alle større infrastrukturprojekter.

Det er positivt, at CO₂-udledninger nu medregnes med en høj enhedspris

Det har været debatteret, om infrastrukturplanen er en "sort" aftale. Det er ikke et samfundsøkonomisk problem, at en aftale øger drivhusgasudledningerne, så længe udledningerne medregnes med en enhedspris, der afspejler marginalomkostningerne ved at opnå 70 pct.-målsætningen, når projekternes samfundsøkonomiske rentabilitet vurderes. Det er i den forbindelse positivt, at der nu foretages følsomhedsberegninger af projekternes rentabilitet, hvor der benyttes en høj enhedspris på 1.500 kr. pr. ton CO₂.

Udflytning af uddannelser

Aftale om udflytning af uddannelser

I juni 2021 blev der indgået en politisk aftale om flere uddannelsespladser uden for landets fire største byer. Der er både tale om udflytning og oprettelse af nye uddannelsespladser. Aftalen vedrører hovedsageligt erhvervsuddannelser samt korte og mellemlange uddannelser, herunder især de såkaldte velfærdsuddannelser til pædagog, lærer, sygeplejerske og socialrådgiver. Desuden skal en større del af optaget på de videregående uddannelser fremover ske uden for de største byer. Aftalen øger ligeledes taxametertaksten og de direkte tilskud til uddannelser uden for de store byer.

Ikke lavere uddannelsesmobilitet i yderområder

En motivation bag aftalen er, at unge menneskers muligheder i livet ikke skal være afgjort af, om man bor i en af de største byer eller i resten af landet. Der er indikationer på, at dette ikke er tilfældet i dag. Analyser i De Økonomiske Råds formandskab (2015) peger på, at uddannelsesmobiliteten i yderområder er på mindst samme niveau som i resten af landet.

Udflytning er en afvejning mellem effektivitet og fordeling

Udflytning af uddannelser er en afvejning mellem effektivitet og ønsket om at tilgodese områder uden for de store byer. Udflytningen vil skabe aktivitet på de pågældende uddannelser uden for de store byer, og der er en vis udenlandsk evidens for, at udflytning af universiteter kan fremme den lokale erhvervsudvikling via en øget vidensspredning i lokalområdet.² Det kan dog ikke forventes, at udflytning af uddannelser øger uddannelsesniveaet og produktiviteten generelt i arbejdsstyrken. Det skyldes for det første, at empiriske analyser indikerer, at afstand til uddannelsessteder ikke er en barriere for at begynde på og gennemføre en uddannelse, jf. DEA (2019) og Kraks Fond Byforskning (2015). For det andet indikerer en analyse i De Økonomiske Råds formandskab (2021b), at der er dynamiske produktivetsgevinster ved, at uddannede personer arbejder i større byer. Hvis udflytningen indebærer, at færre dimittender arbejder i de store byer, mindskes disse gevinster.

KLIMAPOLITIK

Hurtig annoncering af ensartet drivhusgasbeskatning

Klimalovens målsætninger opnås billigst med en ensartet drivhusgasbeskatning, ...

Klimaloven fastslår, at udledninger af drivhusgasser i Danmark skal reduceres med 70 pct. i 2030 i forhold til 1990, og at Danmark skal opnå klimaneutralitet senest i 2050. Opnåelsen af disse målsætninger er en kompleks øvelse, der kan kræve flere instrumenter, men hovedkraften bag omstillingen bør være markedsdrevet. Målsætningerne kan opnås omkostningseffektivt ved at beskatte alle drivhusgasudledninger i Danmark ensartet. En ensartet beskatning sikrer, at de største reduktioner foretages af de forurenere, der billigst kan reducere udledningerne.

... hvilket indebærer en udfasning af eksisterende klimarelaterede afgifter og tilskud, ...

En ensartet beskatning kan opnås ved at erstatte eksisterende klimarelaterede afgifter og tilskud med en drivhusgasafgift på alle nettoudledninger i Danmark, med fradrag for kvoteprisen i kvotesektoren. En sådan afgift kan indføres frem mod 2030 til et niveau, der sikrer opnåelse af 70 pct.-målsætningen, og videre mod 2050 til et niveau, der sikrer klimaneutralitet. Beregninger i De Økonomiske Råds formandskab (2020) sandsynliggør, at 70 pct.-målsætningen kan opnås med en afgift på omkring 1.200 kr. pr. ton CO₂e i 2030, og at dette indebærer et velfærdstab på knap 4 mia. kr. årligt.

²) Se litteraturgennemgangen i Kaarsen mfl. (2018).

**... herunder
elafgiften**

Blandt de eksisterende klimarelaterede afgifter er elafgiften. Elafgiften er en afgift på elforbrug, og ikke på drivhusgasudledninger. Det er samfundsøkonomisk billigere at mindske drivhusgasudledningerne i Danmark via en drivhusgasafgift end via elafgiften, der kun indirekte beskatter udledninger. Beregninger i De Økonomiske Råds formandskab (2020) viser, at velfærdstabet ved at opnå 70 pct.-målsætningen stiger fra knap 4 til godt 7 mia. kr. årligt, hvis de eksisterende energifgifter og elafgiften fastholdes. Det er derfor hensigtsmæssigt, at regeringen i reformudspillet *Danmark kan mere I* foreslår at sænke den almindelige elafgift.

**Tilskudsvejen giver–
i bedste fald et
velfærdstab på 18
mia. kr. årligt, ...**

I stedet for at beskatte drivhusgasudledninger kan der gives incitamen-ter til grøn omstilling gennem tilskud til konkrete tiltag såsom at op-sætte varmepumper eller ændre i fodersammensætningen til kvæg. Modsat en drivhusgasafgift øger tilskud ikke omkostningerne hos for-urenende virksomheder. Når omkostningerne ikke stiger, bliver forure-nende produkter ikke dyrere, og dermed sker der ikke den samme form for forskydning mod en mindre drivhusgasintensiv forbrugssammen-sætning og erhvervsstruktur, som hvis en afgift var taget i brug. Uden denne reduktionsmekanisme må dyrere reduktionstiltag tages i brug for at opnå 70 pct.-målsætningen. Beregninger i De Økonomiske Råds formandskab (2020) viser, at velfærdstabet ved at opnå 70 pct.-mål-sætningen stiger til mindst 18 mia. kr. årligt, hvis målsætningen opnås via tilskud.

**... men
sandsynligvis et
væsentligt højere
beløb i praksis**

I praksis er de samfundsøkonomiske meromkostninger ved tilskud sandsynligvis endnu højere, bl.a. fordi det er vanskeligt at fastsætte tilskudssatser omkostningseffektivt. I beregningen af de 18 mia. kr. an-tages, at tilskuddene tilrettelægges så hensigtsmæssigt, som det overholdet er teoretisk muligt. Det er dog ikke realistisk. Hvis der eksem-pelvis gives tilskud til en klimavenlig varmelampe, vil dele af restaura-tionsbranchen tage denne lampe i anvendelse. En afgift vil give samme tilskyndelse, men den vil også belønne dem, der finder det mere omkostningseffektivt at uddele tæpper til kunderne og helt droppe varmelampen. Det gør tilskuddet til varmelampen ikke. Derfor må der krone for krone forventes mindre klimatilpasning via tilskud end med afgifter.

**Omkostningerne
mindskes, jo
hurtigere
klimapolitikken
troværdigt kan
annonceres**

En hurtig og troværdig annoncering af en ensartet drivhusgasbeskat-ning frem imod 2030 vil mindske usikkerheden om den fremtidige kli-mapolitik og omkostningerne ved at opnå klimalovens målsætninger. Når der er usikkerhed om vejen og instrumenterne frem mod 2030 og videre mod 2050, og usikkerheden ventes at blive afklaret med tiden, har virksomhederne incitament til at se tiden an. Dermed mindskes in-

vesteringerne her og nu, til ugunst for produktivitet og teknologisk udvikling. Samtidig øges risikoen for, at de investeringer, der foretages, herunder på uddannelsesområdet, ikke målrettes tilstrækkeligt.

Lækagen er sandsynligvis begrænset ...

En ofte fremhævet udfordring ved drivhusgasbeskatning er, at det kan føre til stigende udledninger i udlandet (såkaldt lækage). Beregninger af lækagen er forbundet med en betydelig usikkerhed men indikerer, at lækagen er begrænset. Potentialet for at mindske lækagen via særlige foranstaltninger må derfor ventes at være begrænset.

... og må ventes at falde over tid

Der er tilmed grund til at forvente, at lækagen vil falde over tid i takt med, at det internationale samfund foretager en grøn omstilling i overensstemmelse med de politiske tilkendegivelser. Dette er eksempelvis tilfældet i tre af Danmarks nabolande, der samtidig er blandt Danmarks største handelspartnere. I Sverige, hvor CO₂-afgiften er på ca. 850 danske kr. pr. ton CO₂, har man i de senere år fjernet undtagelser, så næsten alle forurenere i ikke-kvotesektoren i dag betaler fuld afgift. Den tyske regering har indført et kvotesystem, der indebærer en stigende CO₂-beskatning i store dele af ikke-kvotesektoren frem mod 2030. I januar 2021 foreslog den daværende norske regering at indføre en CO₂-afgift på ca. 1.400 danske kroner i 2030. Eventuelle tiltag til at begrænse lækagen bør derfor udfases over tid.

Grøn omstilling af landbruget

En ensartet drivhusgasbeskatning har konsekvenser for landbruget, ...

En ensartet drivhusgasbeskatning på 1.200 kr. pr. ton CO₂e har betydelige konsekvenser for nogle brancher, herunder særligt for landbruget og fødevarerindustrien. Uden indførelse af en drivhusgasafgift forventes landbruget at stå for ca. en tredjedel af de samlede udledninger i Danmark i 2030, selv når udledninger fra arealanvendelse (LULUCF) ikke medregnes. Beregninger i De Økonomiske Råds formandskab (2020) viser, at beskæftigelsen i landbruget og fødevarerindustrien må ventes at blive reduceret med ca. 17.000-19.000 årsværk i forhold til grundscenariet i 2030, hvis en ensartet drivhusgasbeskatning på det krævede niveau gennemføres. Den samlede beskæftigelse i hele økonomien påvirkes dog ikke nævneværdigt, da omstillingen indebærer et skift i erhvervsstrukturen, hvor beskæftigelsen øges i serviceerhvervene og i de mindre drivhusgasintensive dele af industrien.

... men det har store konsekvenser for resten af samfundet at udelade landbruget fra beskatning

Drivhusgasudledningerne i landbruget består hovedsageligt af metan og lattergas. Der er udfordringer forbundet med at måle og beskatte disse udledninger, men hvis de friholdes fra beskatning, udnyttes reduktionstiltag i landbruget ikke fuldt ud. I så fald må dyrere reduktionstiltag tages i brug i andre dele af erhvervslivet og hos husholdningerne for at opnå 70 pct.-målsætningen. Beregninger i *Økonomi og Miljø*,

2020 viser, at en ensartet CO₂-afgift, der ikke omfatter udledninger af metan og lattergas, skal sættes til op mod 3.000 kr. pr. ton CO₂ for at opnå 70 pct.-målsætningen. Det betyder eksempelvis, at priserne på benzin og diesel til transport skal stige med op mod 60 pct. mod ca. 20 pct. med en ensartet drivhusgasbeskatning, og at velfærdstabet øges fra knap 4 til godt 12 mia. kr. årligt.

Det er billigere at mindske erhvervsforskydninger med fradrag for afgiften, ...

Hvis metan og lattergas friholdes fra beskatningen, mindskes forskydningerne i beskæftigelsen væk fra landbrug og fødevarerindustri, men meromkostningerne udgør mindst 1 mio. kr. årligt pr. arbejdsplads, der ikke flytter fra forurenende til ikke-forurenende brancher. Der findes mere effektive og for samfundet billigere metoder til at mindske erhvervsforskydningerne. Hvis alle drivhusgasudledninger beskattes ensartet, og hvis virksomhederne samtidig modtager et produktionsafhængigt fradrag for deres afgiftsbetaling, udgør meromkostningerne 0,3-0,6 mio. kr. årligt pr. arbejdsplads, der ikke flytter fra forurenende til ikke-forurenende brancher.

... som samtidig mindsker lækagen

Ved at mindske faldet i produktionen og eksporten fra forurenende brancher, vil et produktionsafhængigt fradrag for drivhusgasafgiften ligeledes kunne mindske stigningen i drivhusgasudledningerne i udlandet som følge af en dansk drivhusgasafgift, hvis fradraget kan målrettes til de mest lækageudsatte brancher. I praksis kan det dog vise sig vanskeligt at foretage en effektiv lækagekorrektion, da der er betydelig usikkerhed om de aktuelle branchespecifikke lækagerater.

Fangst og lagring af CO₂

CCS kan spille en vigtig rolle i opnåelsen af 70 pct.-målsætningen

En ensartet beskatning af nettoudledninger af drivhusgasser indebærer, at negative udledninger, dvs. optag af drivhusgasser, subsidieres med samme sats som beskatningen af positive udledninger. Negative udledninger kan eksempelvis opnås gennem fangst og lagring af CO₂ (CCS) i forbindelse med forbrænding af biomasse og biogas. Beregninger i De Økonomiske Råds formandskab (2020) indikerer, at CCS bør bidrage væsentligt til opnåelsen af 70 pct.-målsætningen. Uden CCS stiger de samfundsøkonomiske omkostninger for Danmark fra knap 4 til op mod 10 mia. kr. årligt.

Negative udledninger bør subsidieres mere end hidtil ...

Subsidier til negative udledninger, herunder via CCS, bør tildeles teknologineutralt. Subsidiernes bør tildeles pr. ton indfanget og lagret CO₂, og niveauet for subsidiernes bør følge niveauet for afgiften på positive udledninger. I juni 2020 afsatte regeringen 16 mia. kr. over 20 år til CCS, dvs. i gennemsnit 800 mio. kr. pr. år. Beregninger i De Økonomiske Råds formandskab (2020) indikerer et behov for subsidier til

CCS i størrelsesordenen 6 mia. kr. alene i 2030, altså et betydeligt større beløb, end regeringen hidtil har afsat.

... eksempelvis via de afsatte midler i regeringens reformudspil

I reformudspillet *Danmark kan mere I* foreslår regeringen at afsætte yderligere 1 mia. kr. årligt til investeringer i den grønne omstilling. Hvis disse midler prioriteres til teknologineutrale subsidier til negative udledninger, må det forventes at bidrage til en omkostningseffektiv opnåelse af 70 pct.-målsætningen.

Klimaudspil fra EU-Kommissionen

Bygninger og vejtransport bør inkluderes i det eksisterende kvotesystem

EU-Kommissionen har præsenteret et klimaudspil, som skal forhandles på plads med Parlamentet og Ministerrådet. Kommissionen foreslår blandt andet at indføre et nyt kvotesystem for udbydere af brændsler til individuel opvarmning og vejtransport. Det er positivt, hvis disse udledninger kvoteomfattes, men det bør ske i regi af det eksisterende kvotesystem, så prisen på drivhusgasudledninger ensartes. Det vil sikre, at reduktionerne foretages de steder, hvor det er billigst at reducere.

Danmark bør ikke bakke op om sektorspecifikke målsætninger i EU

Kommissionen lægger også op til forhøjede målsætninger for energieffektivitet, VE-andel og udfasning af fossibiler i nysalget. Danmark bør arbejde for strammere kvoteudbud og reduktionsmål i ikke-kvotesektoren i stedet for supplerende målsætninger som disse. Supplerende målsætninger kan øge omkostningerne ved at nå målene for drivhusgasreduktioner i EU og i Danmark. Det skyldes, at tiltag, der omkostningseffektivt øger f.eks. energieffektiviteten, ikke reducerer drivhusgasudledningerne omkostningseffektivt. For eksempel vil et tiltag, som forbedrer energieffektiviteten ved at reducere elforbruget, både reducere forbruget af el produceret af vindmøller og kulraftværker. Dermed har tiltaget ikke fuld gennemslag på drivhusgasudledningerne. Da den overordnede målsætning er at reducere drivhusgasudledningerne, er det billigere at indføre en ensartet drivhusgasbeskatning, herunder via EU's kvotesystem.

LITTERATUR

Ahle, M. D. og M. Skafte-Larsen (2019): Reagerer dimittender på en lavere dagpengesats? Kandidatspeciale.

Amiti, M. og D. E. Weinstein (2011): Exports and Financial Shocks, *The Quarterly Journal of Economics*, Volume 126, Issue 4.

Antras, P. og C. F. Foley (2015): Poultry in Motion: A Study of International Trade Finance Practices, *Journal of Political Economy*, 123, Issue 4.

Bloom, N., M. Schankerman, og J. Van Reenen (2013): Identifying technology spillovers and product market rivalry. *Econometrica*, 81(4), 1347-1393.

Bloom, N., J. Van Reenen, og H. Williams (2019): A toolkit of policies to promote innovation. *Journal of Economic Perspectives*, 33(3), 163-84.

Bøler, E. A., A. Moxnes, og K. H. Ulltveit-Moe (2015): RogD, international sourcing, and the joint impact on firm performance. *American Economic Review*, 105(12), 3704-39.

Cai, L. (2014): State-dependence and stepping-stone effects of low-pay employment in Australia. *Economic Record* 90:291, 486-506.

Cai, L., K. Mavromaras og P. Sloane (2018): Low paid employment in Britain: Estimating state-dependence and stepping stone effects. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics* 80:2, 283-326.

Cappellari, L. og S. P. Jenkins (2008): Estimating low pay transition probabilities accounting for endogenous selection mechanisms. *Journal of the Royal Statistical Society Series C (Applied Statistics)* 57:2 (2008): 165-186.

Clark, K. og N. C. Kanellopoulos (2013): Low pay persistence in Europe. *Labour Economics* 23:1 (2013): 122-134.

Damvad (2015): Kvalitativ evaluering af nytteindsats.

DEA (2019): Sammenhæng mellem afstand og unges valg af og gennemførelse af ungdomsuddannelser.

De Økonomiske Råds formandskab (2014): Dansk Økonomi, efterår 2014.

De Økonomiske Råds formandskab (2015): Dansk Økonomi, forår 2015.

De Økonomiske Råds formandskab (2019a): Dansk Økonomi, forår 2019.

De Økonomiske Råds formandskab (2019b): Dansk Økonomi, efterår 2019.

De Økonomiske Råds formandskab (2019c): Produktivitet, 2019.

De Økonomiske Råds formandskab (2020): Økonomi og Miljø, 2020.

De Økonomiske Råds formandskab (2021a): Dansk Økonomi, forår 2021.

De Økonomiske Råds formandskab (2021b): Produktivitet, 2021.

Farooq, A., A. D. Kugler, og U. Muratori (2020): *Do Unemployment Insurance Benefits Improve Match Quality? Evidence from Recent U.S. Recessions*. NBER Working Paper 27574.

Feenstra, R. C., L. Zhiyuan og Y. Miaojie (2014): Exports and Credit Constraints under Incomplete Information: Theory and Evidence from China, *The Review of Economics and Statistics*, MIT Press, vol. 96(4).

Foged, M., J., N. Arendt, I. Bolvig, L. Hasager og G. Peri (2020): *Language Training and Refugees' Integration*, NBER Working Paper No. 26834.

Fok, Y. K., R. Scutella og R. Wilkins (2015): The low-pay no-pay cycle: Are there systematic differences across demographic groups? *Oxford Bulletin of Economics and Statistics* 77:6, 872–896.

Jahn, E. J. og M. Rosholm (2014): Looking beyond the bridge: The effect of temporary agency employment on labor market outcomes, *European Economic Review*, Elsevier, vol. 65(C).

Kaarsen, N., J. Steen-Knudsen og R. Bisgaard Larsen (2018): Bør der ske en udflytning af universiteter til provinsen? Analyse fra Kraka.

Knabe, A. og A. Plum (2013): Low-wage jobs—Springboards to high-paid ones? *Labour* 27:3, 310–330.

Kraks Fond Byforskning (2015): Unges afstand til de videregående uddannelser.

Manova, K. (2013): Credit Constraints, Heterogeneous Firms, and International Trade, *Review of Economic Studies*, 80, issue 2.

Parrotta, P., og D. Pozzoli (2012). The effect of learning by hiring on productivity. *The RAND Journal of Economics*, 43(1), 167-185.

Stewart, M. (2007): The inter-related dynamics of unemployment and low-wage employment. *Journal of Applied Econometrics* 22:3: 511–531.

